

FORORD

Redaktionen

I maj 2020 bliver den første måske nogensinde, hvor det i størstedelen af verden ikke er muligt at gå på gaden for at markere Arbejderernes Internationale Kampdag. Covid-19 har gjort det tydeligt, hvor forbundet vores liv er på tværs af landegrænser, ikke mindst på grund af de måder, arbejde, produktion og handel er indrettet på; hvor hurtigt, økonomien går i stå, når folk ikke kan gå på arbejde; og hvor ulige vi er stillet – økonomisk og socialt – når en virus, der ellers ikke skelner mellem høj og lav, rammer.

I disse tider, hvor fremtiden er endnu mere uforudsigelig end vanligt, hvor møder og forsamlinger må aflyses og omlægges, og både fagforeningsarbejde og anden politisk aktivitet må gentænkes, er det så meget desto mere oplagt at fordybe sig i (arbejder)historien.

I dette nummer bringer vi første del af Bertel Nygaards undersøgelse af kunstsproget esperanto – herunder dets forløbere og aflæggere – og hvordan den danske arbejderbevægelse stillede sig til bestræbelserne på at finde et fælles sprog på tværs af grænser.

“Næppe har nogen i den Grad som Arbejderne, nu da de den hele Verden over føler sig som ét, mærket, hvilke Hindringer Sprogens Forskjellighed kan optaarne for Forbindelsen, for Tankeudvekslingen, for Enheden af det, der saa gjerne vilde smelte sammen og ikke staa som adskilte Dele. For ingen vilde maaske et fælleds Verdenssprog have større Betydning end for Arbejderen.”

Sådan skrev Social-Demokraten i 1886 om det berømte og berygtede – og siden forliste – forsøg på at udvikle et verdenssprog forud for esperanto, nemlig sproget volapük. Mens nogle mente, at et nyt sprog var nøglen til, at arbejdere verden over i sandhed kunne forene sig, mente andre at det var borgerligt tidsspilde, og man hellere bare skulle vælge et af de eksisterende sprog som fælles kommunikationsform.

I vores anden artikel løfter Rasmus Ravnholdt Johnsen SF's fagpolitiske bestræbelser frem fra partiets stiftelse i 1959 til 1980. Mens det typisk har været Socialdemokratiet og Danmarks Kommunistiske Parti, der er løbet med opmærksomheden hvad angår arbejderpartiers politiske visioner og praksis for faglig organisering, viser Johnsen hvorfor det er værd at kigge nærmere på SF i denne sammenhæng. "For et arbejderparti som SF er det bemærkelsesværdigt så lidt, der er skrevet om partiets faglige politik og organisering," skriver han, og undersøger derpå hvordan SF forsøgte at gøre sig fri af arven fra DKP og udvikle en selvstændig strategi for intervention i fagbevægelsen, uden at blive fanget i de magtkampe, som udspillede sig mellem socialdemokrater og kommunister.

I essay-sektionen er det lejerbevægelsen og DSU, der bliver diskuteret. Niels Dyrholm tager det lange lys på og opruller lejerbevægelsens historie og udvikling fra 1877-2019. Herigennem viser han, hvordan nogle af de problemer, bevægelsen står over for i dag, har rødder langt tilbage i tid. Lejeboligen som boligform blev udbredt i forbindelse med den accelererende urbanisering i 1800-tallet, men fik sit afgørende gennembrud under Første Verdenskrig, hvor husejerne udnyttede råstofmangel og byggestop til at gennemføre enorme huslejestigninger. I 1966 blev lejerbevægelsen samlet i LLO, og mens 1970erne betragtes som bevægelsens storhedstid, var 1980'erne præget af splittelse og tilbagegang, og de seneste årtier har kostet den danske lejerbevægelse dyrt i medlemmer og politisk kapital. Dyrholm argumenterer for, at lejersagens fremtid afhænger af, hvorvidt der kan skabes samarbejde i en bevægelse, der i dag består af mange organisationer og holdninger.

DSU-essayet zoomer ind på en bestemt del af organisationens mere end 100 år lange historie, nemlig 1960-1990. Peter T. Christensen – der selv har en fortid som redaktør på DSU's medlemsblad – argumenterer for, at det var denne periode, DSU indtog flest særstandpunkter i forhold til Socialdemokratiet. Det gjaldt alt fra ungdomsoprør og studenterpolitik over NATO og Det Europæiske Fællesmarked til oprørsbevægelser i Latinamerika, Asien og Afrika. Christensen kommer også omkring DSU's vurdering af årsagerne til Jordskredsvalget i 1973, hvor lederen i medlemsbladet bemærkelsesværdigt konstaterede:

"Gennem de reformer Socialdemokratiet de sidste 50 år har gennemført, har det danske samfund udviklet sig med stadig større velfærd. Det væsentligste middel, der har været benyttet, er den offentlige sektor som en omfordelingscentral af goder. Dette er sket, uden at der er foretaget afgørende indgreb i

selve samfundets økonomiske fundament. Vi står derfor i en situation i dag, hvor vi har et liberalistisk samfundssystem med en meget omfattende offentlig sektor. Dette er i sig selv et paradoks og kan ikke undgå at medføre konflikter, som giver grobund for Glistrupismen.”

I kommentar-sektionen bringer vi Claus Brylds skriftlige opposition til Curt Sørensen’s “Den europæiske deltagelseskrise. Stormagtspolitik, massedeltagelse og ideologi i det 20. århundrede”, der udkom som bog på Forlaget Frydenlund 2017, siden blev indgivet som doktorafhandling, der i 2019 sikrede Sørensen sin doktorgrad. Bryld kalder værket “en stor intellektuel præstation” og “et videnskabeligt livsværk”, der er “frugten af årtiers læsning og analyse.” Curt Sørensen svarer efterfølgende på Claus Brylds opposition med fokus på “10 centrale spørgsmål”, herunder forholdet mellem historie, statskundskab, historisk sociologi og sociologisk historie, diskussion af totalitarismeteorien, og mangefaktor-forklaring versus marxistisk fokus.

Blandt de anmeldte bøger er Morten Things biografi om Marie Nielsen og revolutionen, der – som anmelderen fremhæver – bygger på “mange års omfattende og solide kildestudier”. Også Poul Smidts Viggo Kampmann-biografi og Lone Rünitz’ Ellen Hørup-biografi er anmeldt, samt Steen Bille Larsens selvbiografiske fortælling om sine venstrefløjserfaringer og Ota Tiefenböcks erindringer om livet “på den anden side af jerntæppet”. Det store antal biografiske og selvbiografiske værker i anmeldersektionen vidner om, at denne type forskning og fortælleform vinder frem inden for det arbejderhistoriske felt, hvilket også den kommende Nordic Labor History Conference – der afholdes på Arbejdermuseet 25-29. november, 2020 – afspejler med blandt andet sporet “Communist Lives” og specialsessionen “Faces in the Crowd” (se mere på <http://www.nordiclabourhistory.org/>).

Endelig introducerer Jesper Jørgensen til den udenlandske forskningslitteratur, som Arbejdermuseet og ABA har indkøbt i 2019. Det års indkøb “er præget af Arbejdermuseet & ABA’s aktuelle satsning på politisk aktivisme og protestbevægelser” – en satsning, der også har sin plads på Nordic Labor History Conference 2020 i sporet “Political Activism and Labour Protest”.